

Statistični podatki o inkluzivnem izobraževanju evropske agencije

Ključna sporočila in ugotovitve (2014 / 2016)

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

STATISTIČNI PODATKI O INKLUZIVNEM IZOBRAŽEVANJU EVROPSKE AGENCIJE

**Ključna sporočila in ugotovitve
(2014 / 2016)**

Evropska agencija za izobraževanje oseb s posebnimi potrebami in inkluzivno izobraževanje (v nadaljnjem besedilu: Agencija) je neodvisna in samoupravna organizacija. Agencijo sofinancirajo ministrstva za izobraževanje v njenih državah članicah in Evropska komisija s pomočjo nepovratnih sredstev za poslovanje v okviru izobraževalnega programa Erasmus+ (2014–2020) Evropske unije (EU).

Sofinancira program
Evropske unije
Erasmus+

Podpora Evropske komisije za pripravo te publikacije ne pomeni odobritve njene vsebine, ki odraža le stališča avtorjev, zato Komisija ne more biti odgovorna za kakršno koli uporabo navedenih podatkov.

Stališča, ki jih v tem dokumentu navajajo posamezniki, ne predstavljajo nujno uradnih stališč Agencije, njenih držav članic ali Komisije.

Uredniki: Amanda Watkins, Joacim Ramberg in András Lénárt

Objava izvlečkov iz tega dokumenta je dovoljena pod pogojem, da je naveden jasen sklic na vir. To poročilo je treba v virih navesti, kot sledi: Evropska agencija za izobraževanje oseb s posebnimi potrebami in inkluzivno izobraževanje, 2018. *Statistični podatki o inkluzivnem izobraževanju evropske agencije: Ključna sporočila in ugotovitve (2014 / 2016)*. (A. Watkins, J. Ramberg in A. Lénárt, ur.). Odense, Danska

Zaradi boljše dostopnosti je to poročilo na voljo v 25 jezikih in v dostopni elektronski obliki na spletni strani Agencije: www.european-agency.org

Pričujoče besedilo je prevod izvirnega besedila v angleščini. V primeru dvoma o točnosti podatkov v prevodu glejte izvirno angleško besedilo.

ISBN: 978-87-7110-826-2 (elektronska različica)

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2018

Sekretariat

Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Tel.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Urad v Bruslju

Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Tel.: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org

VSEBINA

UVODNA IZJAVA	5
KLJUČNA SPOROČILA.....	7
PET VPRAŠANJ ENAKOSTI	9
1. Kolikšen delež učencev obiskuje redno šolo?	9
<i>Trendi v podatkih o dostopu učencev do rednega šolanja</i>	<i>10</i>
2. Kolikšen delež učencev preživlja večino časa s svojim vrstniki v učilnicah rednih šol? ...	10
<i>Trendi v podatkih o dostopu učencev do inkluzivnega izobraževanja</i>	<i>11</i>
3. Kje so nameščeni učenci z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah za izobraževanje?	11
<i>Trendi v podatkih o stopnjah identifikacije učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah</i>	<i>12</i>
<i>Namestitev v primerjavi s celotno populacijo učencev</i>	<i>12</i>
<i>Trendi v podatkih o namestitvi učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v primerjavi s celotnim številom učencev</i>	<i>14</i>
<i>Namestitev v primerjavi s številom učencev, ki imajo uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah</i>	<i>15</i>
4. Kakšne so razlike med stopnjami identifikacije in namestitve deklet in fantov z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah?	17
5. Kakšne so razlike med stopnjami identifikacije in namestitve učencev med stopnjama ISCED 1 in 2?	18
OZADJE DELA EASIE	22
Zajemanje podatkov	22
Pomembne razsežnosti v okviru dela zbiranja podatkov EASIE.....	23
<i>Operativna definicija uradne odločbe o posebnih izobraževalnih potrebah.....</i>	<i>23</i>
<i>Operativna definicija inkluzivnega okolja.....</i>	<i>24</i>
Poudarek analize podatkov EASIE	24
Poudarki.....	25
LITERATURA	26
PRILOGA: KAZALNIKI EASIE ZA LETI 2014 IN 2016	28
1. Stopnja vpisa v redno šolanje glede na vpisano število učencev	28
2. Starostni vzorci	28
3. Učenci z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah	28
<i>3a. Stopnje identifikacije</i>	<i>28</i>
<i>3b. Porazdelitev namestitev učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah glede na vpisano število učencev.....</i>	<i>28</i>
Ključna sporočila in ugotovitve (2014 / 2016)	3

<i>3c. Porazdelitev namestitev glede na število učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah.....</i>	28
--	-----------

UVODNA IZJAVA

Evropska agencija za izobraževanje oseb s posebnimi potrebami in inkluzivno izobraževanje (Agencija) za svoje države članice že več kot 20 let deluje kot organ za medsebojno sodelovanje pri vprašanjih o politikah inkluzivnega izobraževanja. Zbiranje podatkov je sestavni del tega dela. Čeprav se je na začetku osredotočala na učence s posebnimi izobraževalnimi potrebami, zdaj razširja področje svojega delovanja in upošteva vse učence v sistemih inkluzivnega izobraževanja.

Trenutno delo s [Statističnimi podatki o inkluzivnem izobraževanju](#) EASIE zajema zbiranje, predstavljanje in analiziranje nacionalnih podatkov (Evropska agencija, brez datuma,-a). Podatki se navezujejo na dogovorjene kazalnike, ki osveščajo o ključnih vprašanjih za inkluzivno izobraževanje na ravni politike. Vse podatke zagotavljajo [strokovnjaki za podatke](#) na nacionalnih ravneh (Evropska agencija, brez datuma,-b).

Razpoložljivi nabori podatkov, ki zajemajo 30 držav, zagotavljajo vpogled v:

- dostop do rednega šolanja,
- dostop do inkluzivnega izobraževanja,
- namestitev učencev, ki imajo uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah.

Vključujejo razčlenitev glede na spol in stopnjo po [mednarodni standardni klasifikaciji izobrazbe](#) (ISCED) (Unescov inštitut za statistiko, 2011).

Namen tega poročila je poudariti ključna sporočila in glavne ugotovitve dosedanjega dela EASIE. Trenutno sta na voljo dva [nabora podatkov EASIE](#) (Evropska agencija, brez datuma,-c) in [meddržavni poročili](#), in sicer:

- nabor iz leta 2014, ki temelji na šolskem letu 2012/2013 (Evropska agencija, 2017),
- nabor iz leta 2016, ki temelji na šolskem letu 2014/2015 (Evropska agencija, 2018a).

Poleg teh poročil so pri sekretariatu Agencije (secretariat@european-agency.org) v obliki Excelovih datotek, ki jih je mogoče pregledovati na različne načine, na zahtevo na voljo celotni nabori podatkov.

To poročilo ne zagotavlja podrobne statistične analize podatkov oziroma ne obravnava vseh oblik analize podatkov, ki bi bile možne z uporabo nabora podatkov. Namesto tega zagotavlja vsesplošno „razlago“ naborov podatkov za leti 2014 in 2016. S tem poudarja ključna sporočila in porajajoče se ugotovitve iz naborov podatkov, ki so pomembni za delo držav članic Agencije.

Naslednje poglavje predstavlja **10 ključnih sporočil**, ki izhajajo iz dela **EASIE od let 2014 in 2016 do danes**.

Poglavje, ki mu sledi, predstavlja **glavne ugotovitve, ki se nanašajo na pet vprašani enakosti**, za preučitev katerih je bilo delo EASIE tudi zastavljeno. Vsaka je zasnovana kot glavno vprašanje, na katerem temelji pojem enakosti.

Zadnje poglavje poročila predstavlja [ozadje celotnega dela EASIE](#).

Upamo, da bodo ključna sporočila in glavne ugotovitve na podlagi nedavnega dela EASIE zanimiva za oblikovalce politik, izvajalce, raziskovalce in druge sistemske deležnike pri njihovem skupnem delu razvijanja bolj inkluzivnih sistemov izobraževanja.

Cor J.W. Meijer

Direktor Evropske agencije za izobraževanje oseb s posebnimi potrebami in inkluzivno izobraževanje

KLJUČNA SPOROČILA

Ob pregledu naborov podatkov za leti 2014 in 2016 lahko opredelimo naslednjih 10 ključnih sporočil:

- 1** Razpoložljivi podatki na splošno podpirajo stališče drugih področij dela Agencije, ki pravi, da je inkluzivno izobraževanje vizija politik vseh držav članic Agencije. Vse države zagotavljajo možnosti inkluzivnega izobraževanja nekaterim učencem z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah. Vendar preučitev namestitvenih možnosti in stopenj kaže, da države članice v zvezi z učenci, ki imajo uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah, to vizijo uresničujejo na različne načine in v različnem obsegu.
- 2** Če pogledamo definicije „uradne odločbe o posebnih izobraževalnih potrebah“ držav – glejte [ozadje držav](#) (Evropska agencija, brez datuma,-c) – ugotovimo, da ima vsaka država različne opredelitve za skupine s posebnimi izobraževalnimi potrebami. Med učence, ki imajo uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah, spadajo učenci z invalidnostjo, ki so opredeljeni v *Konvenciji o pravicah invalidov* (Združeni narodi, 2006), hkrati pa tudi druge skupine učencev s posebnimi/dodatnimi izobraževalnimi potrebami, ki zahtevajo dodatno pomoč in sredstva. To je eden glavnih razlogov, zakaj je med podatki držav toliko razlik in zakaj so primerjave med državami kompleksne in v nekaterih pogledih nemogoče.
- 3** Stopnje identifikacije učencev z „uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah“ se med državami močno razlikujejo. Ti podatki med državami odražajo razlike v zakonodaji in politikah identifikacije učencev s posebnimi izobraževalnimi potrebami, kot je bilo predstavljeno in obravnavano na drugih področjih dela Agencije.
- 4** Nobena izmed držav nima popolnoma inkluzivnega sistema, v katerem bi 100 % učencev obiskovalo redne razrede in se vsaj 80 % časa izobraževalo s svojimi vrstniki v skladu z merilom uspešnosti namestitve EASIE. Vsaka država uporablja različne oblike ločene specializirane oskrbe – šole, razredi in/ali enote ter različne oblike izobraževanja, ki ne temeljijo na šolskem pouku (tj. šolanje doma ali oskrbo, za katerega skrbijo drugi sektorji). Razpon inkluzivnih namestitev v državah znaša približno od 92 % do 99,5 %. Ta podatek povzema sliko tega, „kako blizu“ so države popolnoma inkluzivnemu sistemu.

- 5** Stopnje namestitvev v ločeno, neredno oskrbo (ločene šole s prilagojenim programom, razredi, enote in neformalni izobraževalni programi) se razlikujejo od države do države. Ti podatki med državami odražajo razlike v zakonodaji in politikah pomoči pri izobraževanju in njegovem zagotavljanju, kot je že bilo obravnavano in predstavljeno na drugih področjih dela Agencije.

- 6** V vseh državah je bilo približno dvakrat toliko fantov kot deklet identificiranih kot tistih, ki imajo posebno izobraževalno potrebo in potrebujejo uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah. To razmerje 2:1 se odraža v stopnjah namestitve fantov in deklet v različna okolja, kar je v očitno v večini držav.

- 7** V zvezi s porazdelitvijo po spolu je v državah opazen jasen vzorec. Vendar pa je pri razporeditvi stopnje ISCED ravno nasprotno: noben jasen vzorec ni takoj razviden. Med državami so v okviru dveh stopenj ISCED precejšnje razlike v deležih učencev. To kaže, da države identificirajo učence, ki potrebujejo uradno odločbo, na različne načine in na različnih stopnjah njihovega šolanja.

- 8** Situacija z učenci, ki zaradi različnih razlogov in okoliščin ne obiskujejo šole (tj. so formalno vpisani v izobraževanje, vendar ga ne obiskujejo, ali pa niso vključeni v nobeno obliko izobraževanja), je nejasna v skoraj vseh državah. Ta problem zahteva nadaljnjo preučitev, saj so podatki za večino držav pogosto omejeni ali pomanjkljivi.

- 9** Razpoložljivi podatki o trendu iz vseh držav ne kažejo nobene splošne povprečne spremembe v stopnjah identifikacije učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah. Vendar pa se v nekaterih državah kaže očitno povečanje deleža učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah.

- 10** Razpoložljivi podatki o trendu iz vseh držav prav tako kažejo v povprečju zanemarljivo zmanjšanje deleža učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v popolnoma ločenih izobraževalnih okoljih (razredi in šole s prilagojenim programom).

PET VPRAŠANJ ENAKOSTI

To poglavje predstavlja glavne ugotovitve iz let 2014 in 2016 v zvezi s **petimi vprašanji enakosti**, za preučitev katerih je bilo delo EASIE tudi zasnovano. Ta vprašanje enakosti so:

1. dostop do rednega šolanja,
2. dostop do inkluzivnega izobraževanja,
3. namestitev učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah,
4. razčlenitev podatkov o namestitvi učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah po spolu,
5. razčlenitev podatkov o namestitvi učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah po spolu na stopnji ISCED.

Vsak problem je zasnovan kot glavno vprašanje, na katerem temelji vprašanje enakosti. Poglavje temelji na treh kazalnikih analize podatkov, ki poskušajo odgovoriti na to vprašanje. Kazalniki, ki so obravnavani v posameznem poglavju, so oštevilčeni enako kot kazalniki za leti 2014 in 2016 v [meddržavnih poročilih](#) (Evropska agencija, 2017; 2018a).

Za več informacij o katerem od navedenih kazalnikov glejte meddržavni poročili. V njih je razloženo, kaj je posamezen kazalnik, katera metoda izračuna je uporabljena, katere so sodelujoče države in kakšen je rezultat kazalnika. Vključujeta grafe in preglednice, ki za vsak kazalnik predstavljajo razpoložljive podatke po državah:

Za sedem kazalnikov, ki se osredotočajo na celotno število učencev, so predstavljene ugotovitve, ki se nanašajo na trende v podatkih. Te ugotovitve se osredotočajo na razlike med skupnimi povprečji (odstotki) v podatkih za leti 2014 in 2016. Podatki o trendu so predstavljeni kot odstotna točka, ki kaže zvišanje ali znižanje med dvema naboroma podatkov. Poudariti je treba, da ti podatki o trendu temeljijo samo na državah, ki imajo podatke za leto 2014 in 2016.

Ugotovitve v zvezi z glavnimi vprašanji so za vse kazalnike predstavljene v okvirjih.

1. Kolikšen delež učencev obiskuje redno šolo?

To vprašanje se osredotoča na dostop učencev do rednega šolanja.

Kazalnik 1.1 obravnava stopnje vpisa v **redno** šolanje – tj. odstotek učencev, vpisanih v vsa okolja rednega šolanja, izračunan glede na število učencev, vpisanih v vsa izobraževalna okolja.

Podani podatki se osredotočajo na učence, ki so ali niso del rednih šolskih okolij.

V večini držav vpis v ustanovo za redno šolanje pomeni namestitev v redni razred ali ločen razred s prilagojenim programom v okviru redne šole. Učenci, ki niso v rednih šolskih okoljih, so vpisani v popolnoma ločene šole s prilagojenim programom ali neformalna izobraževanja, ki ga upravljajo zdravstvene ali socialne storitve ipd., ali pa se šolajo zunaj šolskega okolja.

Za leto 2014 so na voljo podatki iz 28 držav. Stopnja vpisa v redno šolanje se med 28 državami giblje od 93,44 % do 99,88 %, skupno povprečje za te države pa znaša 97,36 %.

Za leto 2016 so na voljo podatki iz 29 držav. Stopnja vpisa v redno šolanje se med 29 državami giblje od 92,02 % do 99,97 %, skupno povprečje za te države pa znaša 98,64 %.

Razpoložljivi podatki za vse države kažejo, da se velika večina učencev izobražuje v rednih šolah, vendar vsi učenci ne obiskujejo rednih šol.

V nobeni državi niso v redno šolanje vključeni vsi učenci.

Trendi v podatkih o dostopu učencev do rednega šolanja

Podatki iz let 2014 in 2016 so na voljo za 25 držav. Med 25 državami je med letoma 2014 in 2016 povprečno zvišanje stopnje vpisa v redno šolanje znašalo dobro 1 odstotno točko.

Podatki kažejo, da je bila splošna stopnja vpisa v redno šolanje leta 2016 za dobro 1 odstotno točko višja kot leta 2014.

2. Kolikšen delež učencev preživlja večino časa s svojim vrstniki v učilnicah rednih šol?

To vprašanje se osredotoča na dostop vseh učencev do inkluzivnega izobraževanja.

Kazalnik 1.2 obravnava stopnjo vpisa v **inkluzivno** izobraževanje – tj. odstotek učencev, za katere je bilo ugotovljeno, da preživijo vsaj 80 % časa v učilnicah rednih šol s svojimi vrstniki, izračunan glede na število učencev, vpisanih v vsa izobraževalna okolja.

Podatki kažejo število učencev, ki so ali niso vključeni v inkluzivno izobraževanje, v skladu z merilom uspešnosti 80 % časovne namestitve EASIE.

V večini držav vpis v inkluzivno izobraževanje pomeni namestitev v redni razred v skladu z merilom uspešnosti 80 % časovne namestitve ali različne približke za to merilo uspešnosti (za več informacij glejte operativno definicijo [inkluzivnega okolja](#) v poglavju „Pomembne razsežnosti v okviru dela zbiranja podatkov EASIE“).

Učenci, ki niso v inkluzivnih okoljih, so v ločenih razredih v rednih šolah, v popolnoma ločenih šolah s prilagojenim programom, vključeni v neformalno izobraževanje, ki ga upravljajo zdravstvene ali socialne storitve itd., ali pa formalnega izobraževanja sploh ne obiskujejo.

Za leto 2014 so na voljo podatki iz 26 držav. Stopnje inkluzivnega vpisa se gibljejo od 93,47 % do 99,88 %, skupno povprečje za 26 držav pa znaša 97,54 %.

Za leto 2016 so na voljo podatki iz 28 držav. Stopnje inkluzivnega vpisa se gibljejo od 92,02 % do 99,97 %, skupno povprečje za 28 držav pa znaša 98,19 %.

Razpoložljivi podatki kažejo, da nobena od sodelujočih držav ne beleži 100 % vpisa v inkluzivna okolja. Vse države uporabljajo neko obliko popolnoma ločene specializirane oskrbe (ločene šole in enote) ter ločene razrede v rednih šolah.

Trendi v podatkih o dostopu učencev do inkluzivnega izobraževanja

Podatki iz let 2014 in 2016 so na voljo za 23 držav. V 23 državah je bilo povprečno zvišanje vpisa v inkluzivno izobraževanje zanemarljivo (za 0,14 odstotne točke).

Podatki kažejo, da je bilo med 2014 in 2016 skupno zvišanje deleža učencev, ki preživljajo večino časa s svojimi vrstniki v učilnicah rednih šol, zanemarljivo.

3. Kje so nameščeni učenci z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah za izobraževanje?

To vprašanje se osredotoča na to, kje so učenci z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah večino svojega časa (80 % ali več) nameščeni v sklopu izobraževanja.

Vendar je glavna podlaga tega vprašanja preučitev **stopenj identifikacije** učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah. Kazalnik 3a.1 ta del obravnava z osredotočenostjo na učence, ki imajo uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah, glede na vpisano število učencev.

Za leto 2014 so na voljo podatki iz 30 držav. Stopnje identifikacije se gibljejo od 1,11 % do 17,47 %. Povprečje med državami znaša 4,53 %.

Za leto 2016 so na voljo podatki iz 30 držav. Stopnje identifikacije se gibljejo med 1,06 % in 20,50 %. Povprečje med državami znaša 4,44 %.

V številu in deležu učencev, ki so identificirani kot tisti, ki imajo posebne izobraževalne potrebe (vključno z invalidnostjo), zaradi katerih potrebujejo eno od oblik dodatne oskrbe, prihaja do razlik. Izrazite razlike se kažejo v številu in deležu učencev, ki so identificirani kot tisti, ki imajo posebne izobraževalne potrebe (vključno z invalidnostjo), zaradi katere potrebujejo eno od oblik dodatne oskrbe.

Razlike v stopnjah identifikacije je mogoče pojasniti predvsem z razlikami v postopkih ocenjevanja in mehanizmih financiranja, ne kot resničen pojav različnih oblik posebnih izobraževalnih potreb ali invalidnosti, za katere je treba izdati uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah.

Trendi v podatkih o stopnjah identifikacije učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah

Podatki iz let 2014 in 2016 so na voljo za 29 držav. V 29 državah je bil povprečni delež učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v letih 2014 in 2016 približno enak (razlika je bila za 0,04-odstotno točko).

Podatki kažejo, da v nobeni od držav ni bilo nikakršne celovite spremembe v stopnjah identifikacije učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah, vendar pa so bile pri nekaterih državah opazne pomembne razlike.

Porazdelitev namestitev učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah je mogoče preučiti na naslednja dva načina:

1. Namestitev v primerjavi s celotnim številom učencev (tj. vsemi učenci).
2. Namestitev v primerjavi s številom učencev, ki imajo uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah.

Vsaka izmed teh možnosti je v nadaljevanju obravnavana ločeno.

Namestitev v primerjavi s celotno populacijo učencev

Kazalnik 3b.1 obravnava odstotek učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v inkluzivnem izobraževanju glede na vpisano število učencev.

Za leto 2014 so na voljo podatki iz 28 držav. Odstotek učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v inkluzivnih okoljih se giblje od 0,14 % do 16,02 %, skupno povprečje za 28 držav pa znaša 2,36 %.

Za leto 2016 so na voljo podatki iz 28 držav. Odstotek učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v inkluzivnih okoljih se giblje od 0,12 % do 19,05 %, skupno povprečje za 28 držav pa znaša 2,73 %.

Iz primerjave teh podatkov z odstotkom učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah na podlagi vpisanega števila učencev je razvidno, da je v številnih državah z najvišjimi stopnjami identifikacije posebnih izobraževalnih potreb večina teh učencev nameščena v inkluzivna okolja.

Kazalnik 3b.2 obravnava odstotek učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v razredih s prilagojenim programom glede na vpisano število učencev.

Za leto 2014 so na voljo podatki iz 24 držav. Stopnja namestitve se giblje od 0,09 % do 3,64 %. Skupaj se v povprečju 0,56 % učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah izobražuje v ločenih razredih s prilagojenim programom v rednih šolah.

Za leto 2016 so na voljo podatki iz 24 držav. Namestitev se giblje od 0,07 % do 3,70 %. Skupaj se v povprečju 0,53 % učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah izobražuje v ločenih razredih s prilagojenim programom v rednih šolah.

V vseh državah je na voljo možnost vpisa takih učencev v redne šole, vendar pa so lahko ti v nekaterih primerih večino časa ločeni od svojih vrstnikov.

Tu je pomembno omeniti, da se o tem vidiku morda premalo poroča. Številne države poročajo, da je težko zagotoviti podatke o učencih, ki se šolajo v ločenih razredih rednih šol. Podatki o šolah s prilagojenim programom so v večini držav, ki zagotavljajo podatke, lahko dostopni.

Kazalnik 3b.3 obravnava odstotek učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v šolah s prilagojenim programom glede na vpisano število učencev.

Za leto 2014 so na voljo podatki iz 30 držav. Namestitev se giblje od 0,09 % do 7,06 %. Skupaj se v povprečju 1,82 % učencev z uradno odločbo izobražuje v ločenih šolah s prilagojenim programom.

Za leto 2016 so na voljo podatki iz 30 držav. Namestitev se giblje od 0,03 % do 7,98 %. Skupaj se v povprečju 1,54 % učencev izobražuje v ločenih šolah s prilagojenim programom.

V vseh državah je na voljo možnost vpisa takih učencev v ločene šole s prilagojenim programom, kjer so večino časa ločeni od svojih vrstnikov.

Številne stopnje namestitev v šole s prilagojenim programom kažejo, da se v različnih državah uporabljajo različni postopki namestitve in različne strukture za učence z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah.

Kazalnik 3b.4 obravnava odstotek učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v neformalnih izobraževalnih okoljih glede na vpisano število učencev. Podatke za ta kazalnik so zagotovile samo štiri države. Zaradi tega v tem segmentu ni bilo izpeljane nobene ugotovitve in zato ta kazalnik tukaj ni obravnavan. (Poglavje „[Poudarki](#)“ tega poročila se nanaša na vprašanje nerazpoložljivih podatkov).

Kazalnik 3b.5 obravnava odstotek učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v popolnoma ločenih izobraževalnih okoljih (tj. šole in razredi s prilagojenim programom) glede na vpisano število učencev.

Za leto 2014 so na voljo podatki iz 24 držav. Namestitev v popolnoma ločenih izobraževalnih okoljih se giblje od 0,36 % do 6,28 %, skupno povprečje v 24 državah pa znaša 1,67 %.

Za leto 2016 so na voljo podatki iz 24 držav. Namestitvev v popolnoma ločenih izobraževalnih okoljih se giblje od 0,55 % do 5,88 %, skupno povprečje v 24 državah pa znaša 1,62 %.

V vseh državah je za nekatere učence, zlasti za tiste z zapletenimi in resnimi posebnimi potrebami in/ali invalidnostjo, ločena specializirana oskrba še vedno tista izobrazbena namestitev, ki zagotavlja njihovo pravico do izobraževanja, četudi ne inkluzivnega.

Trendi v podatkih o namestitvi učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v primerjavi s celotnim številom učencev

Podatki za kazalnik 3b.1 iz let 2014 in 2016 so na voljo za 25 držav. V 25 državah je bilo moč opaziti rahlo zvišanje povprečnih deležev učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v inkluzivnih okoljih med 2014 in 2016 (za 0,27 odstotne točke).

Podatki kažejo, da se je delež učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah, ki so nameščeni v inkluzivna okolja, na splošno v povprečju rahlo povečal.

Podatki za kazalnik 3b.2 iz let 2014 in 2016 so na voljo za 23 držav. V 23 državah se povprečni delež učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v razredih s prilagojenim programom skoraj ni spremenil v obdobju med 2014 in 2016 (znižanje za 0,04 odstotne točke).

Podatki kažejo, da se delež učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah, ki so nameščeni v razrede s prilagojenim programom, skoraj ni spremenil.

Podatki za kazalnik 3b.3 iz let 2014 in 2016 so na voljo za 28 držav. V 28 državah je bil povprečni delež učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v šolah s prilagojenim programom skoraj enak v letih 2014 in 2016 (0,06 odstotne točke).

Podatki kažejo, da se delež učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah, ki so nameščeni v šole s prilagojenim programom, skoraj ni spremenil.

Podatki za kazalnik 3b.5 iz let 2014 in 2016 so na voljo za 23 držav. V 23 državah je bilo znižanje deleža učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v popolnoma ločenih izobraževalnih okoljih v obdobju med 2014 in 2016 zanemarljivo (za 0,05 odstotne točke).

Podatki kažejo, da se je delež učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v popolnoma ločenih izobraževalnih okoljih zanemarljivo znižal.

Namestitev v primerjavi s številom učencev, ki imajo uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah

Kazalnik 3c.1 obravnava odstotek učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah, vključenih v inkluzivno izobraževanje, glede na število učencev, ki imajo uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah.

Za leto 2014 so na voljo podatki iz 28 držav, in sicer v razponu od 3,46 % do 98,18 % ter skupnem povprečju 52,68 %.

Za leto 2016 so na voljo podatki iz 28 držav, in sicer v razponu od 4,98 % do 99,21 % ter skupnem povprečju 60,56 %.

Namestitev učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v inkluzivnem izobraževanju ima širok razpon. To znova kaže, da imajo države zelo različne pristope pri zagotavljanju izobrazbe ko gre za učence s posebnimi izobraževalnimi potrebami.

V državah je več kot polovica učencev, ki imajo uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah, več kot 80 % časa nameščenih v inkluzivna okolja, tj. v redne razrede.

Kazalnik 3c.2 obravnava odstotek učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v razredih s prilagojenim programom glede na število učencev, ki imajo uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah.

Za leto 2014 so na voljo podatki iz 24 držav, in sicer v razponu od 1,89 % do 59,69 % ter skupnem povprečju 13,16 %.

Za leto 2016 so na voljo podatki iz 24 držav, in sicer v razponu od 2,15 % do 55,34 % ter skupnem povprečju 11,91 %.

Zdi se, da se države zelo razlikujejo glede na obseg, v katerem uporabljajo razrede s posebnim programom kot namestitveno možnost za učence z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah.

V primerjavi z drugimi oblikami namestitve (tj. inkluzivno izobraževanje ali šole s prilagojenim programom) ta oblika namestitve ni razširjena. Vendar je, kot že omenjeno, mogoče, da se o teh podatkih premalo poroča, saj številne države navajajo, da jim je težko zagotoviti zanesljive podatke za ta kazalnik.

Kazalnik 3c.3 obravnava odstotek učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v šolah s prilagojenim programom glede na število učencev, ki imajo uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah.

Za leto 2014 so na voljo podatki iz 30 držav, in sicer v razponu od 1,74 % do 95,73 % ter skupnem povprečju 40,04 %.

Za leto 2016 so na voljo podatki iz 30 držav, in sicer v razponu od 0,79 % do 100,00 % ter skupnem povprečju 34,76 %.

Države poročajo, da so podatki o učencih z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v zvezi s tem kazalnikom najzanesljivejši. Na voljo so tudi tisti iz vseh držav, ki sodelujejo pri zbiranju podatkov.

Pristopi, s katerimi se ta možnost namestitve uporablja, imajo širok razpon – od spodaj navedenega 1 % do skoraj 100 % učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah, ki so nameščeni v šole s prilagojenim programom. To znova kaže na številne različne pristope na ravni politik in ukrepov po posameznih državah.

Kazalnik 3c.4 obravnava odstotek učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v neformalnih izobraževalnih okoljih glede na vpisano število učencev, ki imajo uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah. Podatke za ta kazalnik so zagotovile samo štiri države. Zaradi tega v tem segmentu ni bilo izpeljane nobene ugotovitve in zato ta kazalnik tukaj ni obravnavan. Poglavje „[Poudarki](#)“ tega poročila obravnava vprašanje nerazpoložljivih podatkov.

Kazalnik 3c.5 obravnava odstotek učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v popolnoma ločenih izobraževalnih okoljih (tj. šole in razredi s prilagojenim programom) glede na število učencev, ki imajo uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah.

Za leto 2014 so na voljo podatki iz 24 držav, in sicer v razponu od 7,11 % do 100 % ter skupnem povprečju 39,05 %.

Za leto 2016 so na voljo podatki iz 24 držav, in sicer v razponu od 7,10 % do 100 %¹ ter skupnem povprečju 36,56 %.

¹ Za oba nabora podatkov, torej za leti 2014 in 2016, bi bilo treba podatek o 100 % za posamezno državo, ki je vključena v ta kazalnik, obravnavati kot odstopanje. In sicer zato, ker so podatki o učencih z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah na voljo samo za razrede in šole s prilagojenim programom in ne za katero koli obliko inkluzivne namestitve.

Razpon ločenih izobrazbenih namestitev se med državami močno razlikuje. Vendar pa so je vseh državah, ki zagotavljajo podatke, moč zaslediti učence, katerih pravica do inkluzivnega izobraževanja skupaj z njihovimi vrstniki ni izpolnjena.

Med sodelujočimi državami se skoraj 40 % učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah izobražuje v ločenih in neinkluzivnih okoljih.

4. Kakšne so razlike med stopnjami identifikacije in namestitve deklet in fantov z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah?

V okviru zbiranja podatkov so za učence z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah zagotovljene tudi razčlenitve glede na naslednje:

- stopnje identifikacije,
- porazdelitev namestitev učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah glede na vpisano število učencev,
- porazdelitev namestitev učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah glede na število učencev, ki imajo uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah.

Razčlenitev po spolu za stopnje identifikacije učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah je obravnavana s pomočjo kazalnika 3a.1. Ta kazalnik se osredotoča na odstotek fantov/deklet z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah glede na vpisano število učencev.

Za leto 2014 so na voljo podatki iz 23 držav. Stopnja identifikacije posebnih izobraževalnih potreb se pri fantih giblje od 0,68 % do 10,99 %, skupno povprečje pa znaša 2,86 %. Stopnja identifikacije posebnih izobraževalnih potreb se pri dekletih giblje od 0,43 % do 6,48 %, skupno povprečje pa znaša 1,37 %.

Za leto 2016 so na voljo podatki iz 26 držav. Stopnja identifikacije posebnih izobraževalnih potreb se pri fantih giblje od 0,64 % do 12,69 %, skupno povprečje pa znaša 2,99 %. Stopnja identifikacije posebnih izobraževalnih potreb se pri dekletih giblje od 0,42 % do 7,82 %, skupno povprečje pa znaša 1,45 %.

Leta 2016 je bila poleg razčlenitve preučena tudi razdelitev po spolu. Temeljila je na skupnem številu fantov/deklet z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah glede na skupno število učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah.

Za leto 2016 so na voljo podatki iz 26 držav. Razporeditev med fanti se giblje od 60,16 % do 73,50 %, skupno povprečje pa znaša 67,35 %. Med dekleti znaša skupno povprečje 32,65 %, razporeditev pa se giblje od 26,50 % do 39,84 %.

Razmerje identifikacije med fanti in dekleti v državah znaša 2:1. Populacija učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah vključuje 68 % fantov in 32 % deklet.

Različno število držav lahko zagotovi podatke za 10 kazalnikov v zvezi z razčlenitvijo namestitve učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v različna okolja po spolu (inkluzivno izobraževanje, razredi in šole s prilagojenim programom, neformalno izobraževanje, vsa ločena okolja).

Pregled vseh teh kazalnikov razkrije, da je razdelitev po spolu približno enaka za vse kazalnike: približno dve tretjini učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v različnih okoljih je fantov, približno ena tretjina pa deklet. Ta ugotovitev je očitna za kazalnike, ki temeljijo na celotnem številu učencev in na številu učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah.

Razmerje namestitev v vseh okoljih (inkluzivno izobraževanje, razredi in šole s prilagojenim programom ter vsa ločena okolja) je prav tako 2:1. To pomeni, da je v vseh državah v različnih namestitvah približno dvakrat toliko fantov kot deklet.

Ta ugotovitev kaže, da izobraževani sistemi v vseh državah pogosteje kot dekleta identificirajo fante kot tiste, ki imajo posebne izobraževalne potrebe.

Razmerje identifikacije 2:1 se odraža v razmerjih namestitev: dvakrat več fantov z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah je nameščenih v inkluzivno izobraževanje in razrede ali šole s prilagojenim programom kot deklet.

5. Kakšne so razlike med stopnjami identifikacije in namestitve učencev med stopnjama ISCED 1 in 2?

Naslednja dva elementa zbiranja podatkov EASIE upoštevata vprašanja ISCED:

- podatki o starostnem vzorcu, podani v Tabeli 2,
- razčlenitev na stopnji ISCED 1 in 2, podana v Tabeli 3.

Podatki o starostnem vzorcu opredeljujejo število učencev starosti devet let (kar ustreza običajnem starostnem razponu na stopnji ISCED 1 za večino držav) in 15 let (kar ustreza običajnem starostnem razponu na stopnji ISCED 2 za večino držav). Ti dve starosti ustrezata zbiranju podatkov o stopnjah osipa v šolah na ravni Evropske unije.

Kazalnik 2.1 zagotavlja podatke o starostnem vzorcu za devet let stare učence. Kazalnik 2.2 zagotavlja podatke o starostnem vzorcu za 15 let stare učence. Oba kazalnika se nanašata na stopnje vpisa v redno šolanje, tj. odstotek učencev določene starosti, ki so vpisani v vsa

redna okolja, izračunan glede na število učencev določene starosti, ki so vpisani v vsa izobraževalna okolja.

Podatki se osredotočajo na devetletnike in petnajstletnike, ki se oziroma se ne šolajo redno. Podajajo „starostni posnetek“ stopenj ISCED, saj so za skoraj vse države v okviru običajnih starostnih razponov ISCED.

Za devet let stare otroke so na voljo podatki za leto 2014 iz 25 držav. Stopnja vpisa v redno šolanje se za devetletnike giblje od 93,27 % do 100,00 %, skupno povprečje pa znaša 98,10 %.

Za devetletnike so na voljo podatki za leto 2016 iz 27 držav. Stopnja vpisa v redno šolanje se za devetletnike giblje od 93,79 % do 99,98 %, skupno povprečje pa znaša 98,54 %.

Za petnajstletnike so na voljo podatki za leto 2014 iz 23 držav. Stopnja vpisa v redno šolanje se za petnajstletnike giblje od 88,29 % do 99,81 %, skupno povprečje pa znaša 98,18 %.

Za petnajstletnike so na voljo podatki za leto 2016 iz 26 držav. Stopnja vpisa v redno šolanje se za petnajstletnike giblje od 88,23 % do 99,99 %, skupno povprečje pa znaša 97,07 %.

Za vse države velja, da se velika večina devetletnikov izobražuje v rednih šolah, vendar ne vsi. Za vse države velja, da se velika večina petnajstletnikov izobražuje v rednih šolah, vendar ne vsi. Nobena država nima popolnega vpisa v redno šolanje za petnajstletne učence.

Pri pregledu podatkov o starostnem vzorcu v zvezi s stopnjama ISCED ugotovimo, da sta stopnji vpisa v redno šolanje na stopnjah ISCED 1 in 2 približno enaki.

Kazalnika 2.3 in 2.4 preučujeta starostni vzorec stopnje vpisa v inkluzivno izobraževanje za devet- in petnajstletnike (v tem zaporedju), tj. odstotek učencev določene starosti, za katere je bilo ugotovljeno, da preživijo vsaj 80 % časa v učilnicah rednih šol s svojimi vrstniki, izračunan glede na število učencev določene starosti, vpisanih v vsa izobraževalna okolja.

Za devetletnike so na voljo podatki za leto 2014 iz 21 držav. Stopnje inkluzivnega vpisa se gibljejo od 93,27 % do 100,00 %, skupno povprečje pa znaša 98,18 %.

Za devetletnike so na voljo podatki za leto 2016 iz 22 držav. Stopnje inkluzivnega vpisa se gibljejo od 93,79 % do 99,98 %, skupno povprečje pa znaša 98,67 %.

Za petnajstletnike so na voljo podatki za leto 2014 iz 20 držav. Stopnje inkluzivnega vpisa se gibljejo od 92,00 % do 99,79 %, skupno povprečje za 20 držav pa znaša 97,88 %.

Za petnajstletnike so na voljo podatki za leto 2016 iz 21 držav. Stopnje inkluzivnega vpisa se gibljejo od 78,78 % do 99,99 %, skupno povprečje za 21 držav pa znaša 98,45 %.

V večini držav se vsaj nekateri devetletniki izobražujejo v eni od oblik neinkluzivnega okolja. Večina držav ima ločeno specializirano oskrbo (ločene šole in enote) ter ločene razrede v rednih šolah za programe na stopnji ISCED 1.

Nobena od sodelujočih držav ne beleži 100 % vpisa v inkluzivna okolja za petnajstletnike. Vse države uporabljajo neko obliko ločene specializirane oskrbe (ločene šole in enote) ter ločene razrede v rednih šolah za programe stopnje ISCED 2.

Pri pregledu podatkov o starostnem vzorcu v zvezi s stopnjama ISCED ugotovimo, da sta stopnji vpisa v inkluzivno izobraževanje na stopnjah ISCED 1 in 2 približno enaki.

V okviru zbiranja podatkov je za učence z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah zagotovljena tudi razčlenitev na stopnji ISCED 1 in 2 glede na naslednje:

- stopnje identifikacije,
- porazdelitev namestitev učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah glede na vpisano število učencev,
- porazdelitev namestitev učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah glede na število učencev, ki imajo uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah.

V zvezi s stopnjami identifikacije so za leto 2014 na voljo podatki iz 29 držav:

Na stopnji ISCED 1 se stopnja identifikacije posebnih izobraževalnih potreb giblje od 0,62 % do 10,89 %, skupno povprečje za 29 držav pa znaša 2,62 %.

Na stopnji ISCED 2 se stopnja identifikacije posebnih izobraževalnih potreb giblje od 0,50 % do 6,82 %, skupno povprečje za 29 držav pa znaša 2,23 %.

V zvezi s stopnjami identifikacije so za leto 2016 na voljo podatki iz 30 držav:

Na stopnji ISCED 1 se stopnja identifikacije posebnih izobraževalnih potreb giblje od 0,62 % do 12,57 %, skupno povprečje za 30 držav pa znaša 2,37 %.

Na stopnji ISCED 2 se stopnja identifikacije posebnih izobraževalnih potreb giblje od 0,45 % do 7,94 %, skupno povprečje za 30 držav pa znaša 2,07 %.

Poleg razčlenitev ISCED je bila preučena tudi razdelitev ISCED v okviru stopenj ISCED. To temelji na skupnem številu učencev na stopnji ISCED 1/ISCED 2, ki imajo uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah, glede na skupno število učencev na vsaki stopnji ISCED.

Za leto 2016 so podatki na voljo za 30 držav. Skupno povprečje za ISCED 1 znaša 4,12 % in se giblje od 0,90 % do 19,45 %. Skupno povprečje za ISCED 2 pa znaša 4,86 % in se giblje od 1,42 % do 22,48 %.

Delež učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah na stopnji ISCED 1 v primerjavi z ISCED 2 se med državami močno razlikuje. V večini držav delež iz stopnje ISCED 1 na ISCED 2 naraste.

Ena od razlag za to je, da številni učenci v teh državah ohranijo svojo „oznako“ pomoči potrebnih oseb skozi celo šolsko obdobje. Poleg tega je bilo za druge učence pred kratkim ugotovljeno, da potrebujejo uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah na stopnji ISCED 2.

Treba je opozoriti, da ta vzorec ne velja za vse države: v nekaterih državah je več učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah na stopnji ISCED 1.

Različno število držav lahko zagotovi podatke za 10 kazalnikov v zvezi z razčlenitvijo ISCED namestitve učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v različna okolja (inkluzivno izobraževanje, razredi in šole s prilagojenim programom, neformalno izobraževanje, vsa ločena okolja).

Pri pregledu vseh razpoložljivih kazalnikov ugotovimo, da se delež učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah na stopnjah ISCED 1 in 2 v vseh okoljih bistveno ne spreminja kljub razlikam in različnim vzorcem med državami. Splošna povprečna stopnja vpisa v inkluzivna okolja in razrede s prilagojenim programom je nekoliko višja na stopnji ISCED 1 kot ISCED 2. Samo pri šolah s prilagojenim programom gre to manjše odstopanje v obratni smeri, saj je sorazmerno več učencev v šolah s prilagojenim programom na stopnji ISCED 2 kot ISCED 1.

A če pogledamo združene podatke za učence v vseh ločenih posebnih okoljih in pri tem ugotovimo, da so med državami razlike, opazimo, da je v popolnoma ločenih namestitvah več učencev na stopnji ISCED 1 kot na stopnji ISCED 2.

OZADJE DELA EASIE

Evropska agencija za izobraževanje oseb s posebnimi potrebami in inkluzivno izobraževanje (Agencija) že več kot 20 let za svoje države članice (trenutno izvaja 35 pristojnosti v 31 državah članicah) deluje kot organ za medsebojno sodelovanje pri vprašanih politikah inkluzivnega izobraževanja.

Delo zbiranja statističnih podatkov o inkluzivnem izobraževanju evropske agencije (EASIE) temelji na celi vrsti dejavnosti Agencije. Agencija je najprej zbrala primerljive kvantitativne podatke o številu učencev, ki imajo uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah, v 17 državah članicah Agencije leta 1999. To delo se je izvajalo kot dejavnost v okviru programa Socrates Evropske komisije. Informacije, ki so bile zbrane v letu 1999, so bile pregledane in štejejo za uporabno referenčno gradivo za predstavnike Agencije v posameznih državah. Sprejeta je bila odločitev, da se kvantitativni podatki o številu učencev, ki imajo uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah, in o tem, kje se izobražujejo, redno zbirajo. Take podatke predstavniki držav članic Agencije zbirajo, Agencija pa jih objavlja vsaki dve leti že vse od leta 2002. Za več informacij glejte [poročilo o metodologiji EASIE](#) (Evropska agencija, 2016), ki vključuje delo zbiranja podatkov za leti 2014 in 2016² ter različne [publikacije o podatkih o izobraževanju na področju posebnih potreb po posameznih državah](#) (Evropska agencija, 2009; 2010; 2012).

Zbiranje podatkov EASIE je dolgoročna in primarna dejavnost Agencije. Njen namen je osveščati o pravicah učencev in vprašanih kakovosti in uspešnosti izobraževalnega sistema, ki so načrtana v [Konvenciji o otrokovih pravicah](#) (Združeni narodi, 1989) in [Konvenciji o pravicah invalidov](#) (Združeni narodi, 2006) ter [strateških ciljih za izobraževanje in usposabljanje](#) (ET 2020) Evropske unije (Urad za publikacije Evropske unije, 2016).

Zajemanje podatkov

Delo EASIE predstavlja premik v poudarku zbiranja podatkov Agencije. Gre za premik od izključne osredotočenosti na učence s posebnimi izobraževalnimi potrebami ter namestitve v ločenih in segregiranih okoljih na osredotočenost na vse učence v obveznem izobraževanju in vpis v vsa okolja, tako inkluzivna kot ločena. Poleg tega podatki EASIE zagotavljajo širšo izbiro kazalnikov v zvezi z dostopom do inkluzivnega izobraževanja, vključno z razčlenitvijo po spolu in programih ISCED – trenutno na stopnjah ISCED 1 in 2.

Zbiranje podatkov EASIE zajema:

- šoloobvezno populacijo na stopnjah ISCED 1 in 2 (število učencev določene starosti, ki so vpisani v šole),
- vse sektorje obveznega izobraževanja (državne, neodvisne ali zasebne),
- vse možne izobrazbene namestitve (redne šole ter razredi, enote in šole s prilagojenim programom),

² Posodobljena različica poročila o metodologiji EASIE je bila pripravljena kot pomoč pri zbiranju podatkov za leto 2018 (Evropska agencija, 2018b).

- neformalno izobraževanje (npr. oskrbo, za katero skrbijo neizobraževalni sektorji, kot so zdravstvene ali socialne storitve),
- učenci, ki nimajo zagotovljenega nobenega izobraževanja.

Poročilo preučuje podatke, ki so na voljo iz vseh držav, ki sodelujejo pri izvajanju zbiranja podatkov.

Nabor podatkov za leto 2014 zajema podatke, ki jih je zagotovilo 30 držav: Belgija (flamska skupnost), Belgija (francosko govoreča skupnost), Ciper, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francija, Hrvaška, Irska, Islandija, Latvija, Litva, Luksemburg, Madžarska, Malta, Nemčija, Nizozemska, Norveška, Poljska, Portugalska, Slovaška, Slovenija, Španija, Švedska, Švica, Združeno kraljestvo (Anglija), Združeno kraljestvo (Severna Irska), Združeno kraljestvo (Škotska) in Združeno kraljestvo (Wales).

Nabor podatkov za leto 2016 zajema podatke, ki jih je zagotovilo 30 držav (med katerimi pa niso vse zgoraj navedene): Belgija (flamska skupnost), Ciper, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francija, Hrvaška, Irska, Islandija, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Madžarska, Malta, Nemčija, Nizozemska, Norveška, Poljska, Portugalska, Slovaška, Slovenija, Španija, Švedska, Švica, Združeno kraljestvo (Anglija), Združeno kraljestvo (Severna Irska), Združeno kraljestvo (Škotska) in Združeno kraljestvo (Wales).

Oba nabora podatkov sta bila analizirana v zvezi s 17 kazalniki, ki so jih opredelili in se o njih dogovorili nacionalni strokovnjaki za podatke (v celoti predstavljeni v [Prilogi](#)). Kazalniki temeljijo na naslednjih treh področjih podatkov po državah:

- podatki o vpisu in številu učencev,
- podatki o učencih z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah,
- podatki o starostnem vzorcu (devet- in petnajstletniki), ki ustrezajo stopnjam ISCED 1 in 2.

Podatki EASIE se osredotočajo na vse učence, starostne vzorce vseh učencev in en podsklop učencev, ki so deležni pomoči za izpolnjevanje svojih izobraževalnih potreb, tj. tisti z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah.

Trenutno Agencija iz držav ne zbira podatkov o učencih, ki **nimajo** uradne odločbe o posebnih izobraževalnih potrebah, a so kljub temu deležni neke oblike dodatne učne podpore. S predstavniki držav članic Agencije je bilo dogovorjeno, da se zbiranje podatkov za preučevanje teh učencev v bližnji prihodnosti ne bo izvajalo.

Pomembne razsežnosti v okviru dela zbiranja podatkov EASIE

Vse sodelujoče države imajo za inkluzivno izobraževanje zelo različne situacijske politike in prakse. Da bi bili podatki, ki zajemajo zgoraj navedena področja, razmeroma primerljivi, sta bili za zbiranje podatkov uporabljeni naslednji dve pomembni operativni definiciji, ki so ju opredelili in o katerih so se dogovorili nacionalni strokovnjaki za zbiranje podatkov:

Operativna definicija uradne odločbe o posebnih izobraževalnih potrebah

Uradna odločba o priznavanju učenca kot učenca, ki je upravičen do dodatne učne pomoči za izpolnjevanje svojih učnih potreb.

Uradna odločba izpolnjuje naslednje kriterije:

- Izveden je bil izobrazbeni ocenjevalni postopek, pri katerem je sodelovala multidisciplinarna skupina.
- V multidisciplinarno skupino so vključeni člani, ki prihajajo z učenčeve šole in zunaj nje.
- Obstaja pravni dokument, ki opisuje pomoč, do katere je učenec upravičen, in ki se uporablja kot podlaga za načrtovanje.
- Za uradno odločbo se izvede uradni in redni postopek pregleda.

Vsi zbrani podatki, ki se nanašajo na učence z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah, so v skladu z operativno definicijo uradne odločbe o posebnih izobraževalnih potrebah.

Operativna definicija inkluzivnega okolja

Inkluzivno okolje se nanaša na izobrazbo, kjer se učenec z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah večino časa, tj. 80 % ali več, šolskega tedna izobražuje v rednih razredih skupaj z vrstniki v sklopu rednega šolskega programa.

Pri prejšnjem zbiranju podatkov in projektih Agencije so to merilo uspešnosti 80 % časovne namestitve uporabljali v različnih oblikah. Delež 80 % jasno nakazuje, da je učenec umeščen v redno okolje večino šolskega tedna. Hkrati dopušča možnosti dela v majhnih skupinah ali pogovora na štiri oči za omejen čas (tj. 20 % ali en dan na teden).

Vse države ne morejo zagotoviti točnih podatkov, ki se nanašajo na merilo uspešnosti 80 % časovne namestitve. Zato so bili opredeljeni, dogovorjeni in po potrebi uporabljeni približki. Za več informacij glejte [ozadje držav](#) (Evropska agencija, brez datuma,-c).

Poudarek analize podatkov EASIE

Dolgoročni cilj dela EASIE je zagotavljati naslednje:

- dogovorjen sklop kazalnikov, ki osveščajo oblikovalce politike v zvezi s cilji Evropske unije za izobraževanje in usposabljanje ter *Konvencijo o pravicah invalidov* (Organizacija združenih narodov, 2006),
- podatke in dodatne kvalitativne informacije, ki osveščajo o težavah in pravicah učencev.

Namen analize je izpostaviti glavne ugotovitve za osveščanje pri delu v skladu s temi mednarodnimi smernicami in [Stališčem Agencije glede sistemov inkluzivnega izobraževanja](#) (Evropska agencija, 2015). Tukaj predstavljene informacije si zlasti prizadevajo za formiranje končne skupne vizije držav članic Agencije za sisteme inkluzivnega izobraževanja, ki je „zagotavljanje, da so vsi učenci vseh starosti deležni priložnosti za smiselno, visokokakovostno izobraževanje v svoji lokalni skupnosti, skupaj s svojimi prijatelji in vrstniki“ (ibid., str. 1).

Osredotočenost na celotno šolsko populacijo v okviru EASIE je v skladu s stališčem dokumenta, da:

... politika, ki ureja sisteme inkluzivnega izobraževanja mora zagotoviti jasno vizijo in konceptualizacijo inkluzivnega izobraževanja kot pristopa za izboljšanje priložnosti za izobraževanje za vse učence (ibid.).

Zbiranje podatkov EASIE ne omogoča osveščanja glede vrste kvalitativnih vprašanj za sisteme inkluzivnega izobraževanja, ki so predstavljeni v dokumentu o stališču. Lahko pa zagotovi informacije, ki se nanašajo na „razpoložljivost fleksibilnih kontinuumov ukrepov in virov“ (ibid., str. 2), zlasti različne oblike izobrazbenih namestitev v državah.

Poudarki

Podatki, ki so jih zagotovile države, so celoviti toliko, kot je to v danem trenutku mogoče. Vsi podatki so potrjeni v skladu z dogovorjeno operativno definicijo Agencije o uradni odločbi o posebnih izobraževalnih potrebah in merilom uspešnosti 80 % časovne namestitve ali ustreznimi približki, Države ne vidijo potrebe po spreminjanju teh definicij ali načina zbiranja podatkov, ki je v skladu z njimi. Vse podatke, ki jih zagotovijo nacionalni strokovnjaki za podatke, nato preverijo in odobrijo predstavniki držav članic agencije. Podatkovne izračune, ki so predstavljeni v meddržavnih poročilih, preverijo in odobrijo strokovnjaki za podatke in predstavniki država članic Agencije.

Vendar pa je treba priznati, da se v okviru naborov podatkov pojavljajo različna vprašanja. Spodnje točke izpostavljajo nekatera metodološka in/ali postopkovna vprašanja, ki izhajajo iz zbiranja podatkov in ki jih je treba upoštevati pri branju tega poročila.

Število držav, ki zagotavljajo podatke v zvezi z nekaterimi kazalniki, se v okviru naborov podatkov in med njimi razlikuje. To pomeni, da se število držav, ki so vključene v izračun za posamezen kazalnik, razlikuje po samih kazalnikih. Zato zanesljiva primerjava med kazalniki ni možna. Ugotovitve v tem poročilu so predstavljene predvsem v povezavi s posameznimi kazalniki.

V okviru informacij za vsako državo manjkajo nekateri podatki, vključno s podatki o namestitvi glede posebnih izobraževalnih potreb in razčlenitve po spolu. Pri nekaterih državah je v zvezi z nekaterimi vprašanji navedeno, da o podatkih ni bilo poročano (0), čeprav bi bilo morda primerneje navesti, da podatki manjkajo (M). Pri podatkovnih izračunih v meddržavnih poročilih je bila večina ničel zamenjanih z oznako M v dogovoru z zadevnimi državami.

Različne države imajo različen vpliv na skupna povprečja za kazalnike. Države z večjimi populacijami imajo več vpliva na skupna povprečja kot tiste z manjšimi populacijami. Zaradi tega je treba zaključke v zvezi s skupnimi povprečji oblikovati previdno.

LITERATURA

Evropska agencija za izobraževanje oseb s posebnimi potrebami in inkluzivno izobraževanje, 2015. *Stališče Agencije glede sistemov inkluzivnega izobraževanja*. www.european-agency.org/resources/publications/agency-position-inclusive-education-systems-flyer (Zadnji dostop: oktober 2018)

Evropska agencija za izobraževanje oseb s posebnimi potrebami in inkluzivno izobraževanje, 2016. *European Agency Statistics on Inclusive Education (EASIE): Methodology Report [Statistični podatki o inkluzivnem izobraževanju evropske agencije: poročilo o metodologiji]*. (A. Watkins, S. Ebersold in A. Lénárt, ur.). Odense, Danska. www.european-agency.org/data/methodology-report (Zadnji dostop: oktober 2018)

Evropska agencija za izobraževanje oseb s posebnimi potrebami in inkluzivno izobraževanje, 2017. *European Agency Statistics on Inclusive Education: 2014 Dataset Cross-Country Report [Statistični podatki o inkluzivnem izobraževanju evropske agencije: meddržavno poročilo o naboru podatkov iz leta 2014]*. (J. Ramberg, A. Lénárt in A. Watkins, ur.). Odense, Danska. www.european-agency.org/resources/publications/european-agency-statistics-inclusive-education-2014-dataset-cross-country (Zadnji dostop: oktober 2018)

Evropska agencija za izobraževanje oseb s posebnimi potrebami in inkluzivno izobraževanje, 2018a. *European Agency Statistics on Inclusive Education: 2016 Dataset Cross-Country Report [Statistični podatki o inkluzivnem izobraževanju evropske agencije: meddržavno poročilo o naboru podatkov iz leta 2016]*. (J. Ramberg, A. Lénárt in A. Watkins, ur.). Odense, Danska. www.european-agency.org/resources/publications/european-agency-statistics-inclusive-education-2016-dataset-cross-country (Zadnji dostop: oktober 2018)

Evropska agencija za izobraževanje oseb s posebnimi potrebami in inkluzivno izobraževanje, 2018b. *European Agency Statistics on Inclusive Education: Methodology Report – Updated 2018 [Statistični podatki o inkluzivnem izobraževanju evropske agencije: poročilo o metodologiji – posodobljeno 2018]*. (A. Lénárt, J. Ramberg in A. Watkins, ur.). Odense, Danska

Evropska agencija za izobraževanje oseb s posebnimi potrebami in inkluzivno izobraževanje, brez datuma, -a. *Data web area [Spletno mesto s podatki]*. www.european-agency.org/data (Zadnji dostop: oktober 2018)

Evropska agencija za izobraževanje oseb s posebnimi potrebami in inkluzivno izobraževanje, brez datuma, -b. *List of data experts [Seznam strokovnjakov za podatke]*. www.european-agency.org/data/list-data-experts (Zadnji dostop: oktober 2018)

Evropska agencija za izobraževanje oseb s posebnimi potrebami in inkluzivno izobraževanje, brez datuma, -c. *Data tables and background information [Tabele s podatki in ozadje]*. www.european-agency.org/data/data-tables-background-information (Zadnji dostop: oktober 2018)

Evropska agencija za razvoj izobraževanja na področju posebnih potreb, 2009. *Special Needs Education Country Data 2008 [Podatki o izobraževanju na področju posebnih potreb po posameznih državah iz leta 2008]*. (A. Watkins, ur.). Odense, Danska. www.european-agency.org/resources/publications/special-needs-education-country-data-2008 (Zadnji dostop: oktober 2018)

Evropska agencija za razvoj izobraževanja na področju posebnih potreb, 2010. *Special Needs Education Country Data 2010 [Podatki o izobraževanju na področju posebnih potreb po posameznih državah iz leta 2010]*. (A. Watkins, ur.). Odense, Danska. www.european-agency.org/resources/publications/special-needs-education-country-data-2010 (Zadnji dostop: oktober 2018)

Evropska agencija za razvoj izobraževanja na področju posebnih potreb, 2012. *Special Needs Education Country Data 2012 [Podatki o izobraževanju na področju posebnih potreb po posameznih državah iz leta 2012]*. (A. Lénárt in A. Watkins, ur.). Odense, Danska. www.european-agency.org/resources/publications/special-needs-education-country-data-2012 (Zadnji dostop: oktober 2018)

Unescov inštitut za statistiko, 2012. *International Standard Classification of Education (ISCED) 2011 [Mednarodna standardna klasifikacija izobrazbe (ISCED) 2011]*. Montreal: Unescov inštitut za statistiko. uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf (Zadnji dostop: oktober 2018)

Urdu za publikacije Evropske unije, 2016. *Sodelovanje EU v izobraževanju in usposabljanju („ET 2020“)*. Luksemburg: Urad za publikacije. eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=LEGISSUM%3Aef0016 (Zadnji dostop: oktober 2018)

Združeni narodi, 1989. *Konvencija o otrokovih pravicah*. www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx (Zadnji dostop: oktober 2018)

Združeni narodi, 2006. *Konvencija o pravicah invalidov*. www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html (Zadnji dostop: oktober 2018)

PRILOGA: KAZALNIKI EASIE ZA LETI 2014 IN 2016

1. Stopnja vpisa v redno šolanje glede na vpisano število učencev

Kazalnik 1.1: stopnja vpisa v redno šolanje (%)

Kazalnik 1.2: stopnja vpisa v inkluzivno izobraževanje (%)

2. Starostni vzorci

Kazalnik 2.1: starostni vzorec stopnje vpisa v redno šolanje za devetletnike (%)

Kazalnik 2.2: starostni vzorec stopnje vpisa v redno šolanje za petnajstletnike (%)

Kazalnik 2.3: starostni vzorec stopnje vpisa v inkluzivno izobraževanje za devetletnike (%)

Kazalnik 2.4: starostni vzorec stopnje vpisa v inkluzivno izobraževanje za petnajstletnike (%)

3. Učenci z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah

3a. Stopnje identifikacije

Kazalnik 3a.1: odstotek učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah glede na vpisano število učencev (%)

3b. Porazdelitev namestitev učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah glede na vpisano število učencev

Kazalnik 3b.1: odstotek učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v inkluzivnih okoljih glede na vpisano število učencev (%)

Kazalnik 3b.2: odstotek učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v razredih s prilagojenim programom glede na vpisano število učencev (%)

Kazalnik 3b.3: odstotek učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v šolah s prilagojenim programom glede na vpisano število učencev (%)

Kazalnik 3b.4: odstotek učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v neformalnih izobraževalnih okoljih glede na vpisano število učencev (%)

Kazalnik 3b.5: odstotek učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v popolnoma ločenih izobraževalnih okoljih glede na vpisano število učencev (%)

3c. Porazdelitev namestitev glede na število učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah

Kazalnik 3c.1: odstotek učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v inkluzivnem izobraževanju (%)

Kazalnik 3c.2: odstotek učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v razredih s prilagojenim programom v rednih šolah (%)

Kazalnik 3c.3: odstotek učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v šolah s prilagojenim programom (%)

Kazalnik 3c.4: odstotek učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v neformalnih izobraževalnih okoljih (%)

Kazalnik 3c.5: odstotek učencev z uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah v popolnoma ločenih izobraževalnih okoljih glede na vpisano število učencev, ki imajo uradno odločbo o posebnih izobraževalnih potrebah (%)

Sekretariat:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Tel.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Urad v Bruslju:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Tel.: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org/data

